

QK. 527
QK. 527

DE

B. W.

II f
253

Duobus Impostoribus,

BENEDICTO
SPINOSA

ET

BALTHASARE
BEKKERO,

DISSERTATIO HISTORICA;

Quam indulgente

Amplissima FACULTATE PHILOSOPHICA

In,

ACADEMIA LIPSIENSI,

Prima vice

PRO LOCO

in eadem obtinendo

MDCXCIV. 8. Sept.

publicè proponit

M. FR. ERN. KETTNERUS.

LIPSIÆ,

Stannô IMMANUELIS TITII.

37.12

17.12.17

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text in blue ink, possibly a signature or a date, located in the lower-left quadrant of the page.

Handwritten text in blue ink, possibly a signature or a date, located in the lower-left quadrant of the page.

I. N. D.
CAPUT I.
DE
BENEDICTO SPINOSA.

§. I.

Vamvis foederatum Belgium eruditissimos hoc tempore homines complectatur, qui nominis sui gloria universam Bataviam & exteras oras impleverunt; duos tamen in medio & fine hujus seculi tulit viros, Benedictum Spinosam in Philosophia, & Balthasarem Bekkerum in Philologia & Pneumatica celebres, qui eruditione quidem ac multarum rerum scientia palmam haud paucis praeippererunt, verum novitate pessimarum opinionum multis suspecti videntur.

§. 2. Spinosa si mentis aciem spectes, nemini forte secundus, si rebus sacris nocendi conatum, ad nequitiam omnino est factus. Prodiit in lucem Amstelodami Anno 1633, & in circumcissione nomen בְּרִיךְ seu: Benedicti accepit. In primo aetatis flore Judaeorum fide imbutus erat, & iis religionis commercio constanter adhærebat, quoniam foedus antiquum tam Judæi, quam Christiani,

novum autem soli Christiani suffragio suo approbarent. Postquam verò ob ciborum prohibitorum usum in Synagoga nudato corpore flagellis caderetur, ægrè hoc ferens inter Christianos nomen professus est, sed mox illum facti pœnituit & nulli plane religioni se addixit. Fermè ejusdem insanix contagium invasit Spinosam, quod pestilenti lue Vrielem Acostram corrupit, qui in exemplari vitæ humanæ eandem sibi opinionem tribuere haud veretur. Vid. ejus vitam in Append. Collationis Limburgii cum Erudito Judæo.

§. 3. Postquam verò eò ætatis pervenit, in qua ingenium ejus maturescit, & ad rerum naturas indagandas aptum redditur, modo sputum Hobbessii lambit, modo Philosophiæ Cartesianæ se consecravit, & urbem Amstelodamensem, in qua natus & educatus fuit, deseruit, atque primo Renneburgum, deinde Voorburgum, & tandem Hagam Comitum petiit, ubi Nono Cal. Martii 1677. ex phthisi hanc vitam reliquit, postquam annum ætatis 44. excesserat, vid. Præfat. in Opera Posthuma Spinosæ.

§. 4. Tantus vero in eo ardor flagravit, tanta veritatis indagandæ cupiditas exarsit, ut testantibus iis, quorum domicilio utebatur, per tres continuos menses in publicum non prodierit. Anno 70 hujus seculi invitavit eum Joh. Lud. Fabricius Prof. Acad. Heidelberg., nomine Electoris Palatini, ad Philosophicæ Professionis munus in laudata sapientiæ sede capeffendum, sed ei 54. Epistola respondit: *Quoniam nunquam publice docere animus fuit, induci non possum, ut præclaram hanc occasionem amplectar, tametsi rem mecum diu agitaverim. Nam cogito me à promovenda Philosophia cessare, si instituendæ juventuti vacare velim.* Conf. de eo Spanhemii Elenchum controversiarum à p. 658. ad 671.

§. 5. Incessit olim Dominum Sturmium Profess. Aldorff. cupido Bataviam peragrandi & hoc animal videndi. Cujus voti cum compos redderetur, ipsis oculis vidit, quod Alcorano, Talmudi & sacris Bibliis communem locum in Bibliotheca sua malitiose & data opera assignaverit, quoniam V. T. ab hominibus imprudentibus compositum esse, blasphemare non dubitarit, vid. ejus Dissert. de Cartesianis.

§. 6. Ma-

§. 6. Magna fateor mentem admiratio perculit, cum animo agitarem, quæ in Bailleti Pensées pag. 565. alibi que lectu horrenda observantur. Prodit enim memoriæ, quod cum mors ad Spinosam appropinquasset, omnes obstrui fores mandavit & singulis amicorum & sacerdotum aditum ad se perveniendi interclusit, ne forte in eam sententiam delaberentur, se mutata facie mutasse doctrinam, & dolores corporis, si qui imminerent, impietate meruisse.

§. 7. Opuscula cudit varia, Tractatum Theol. Polit., Tractatum alium Politicum de Monarchia & Aristocratia, Epistolas, Ethicam, Grammaticam Ebræam, Philosophiam Scripturæ interpretem, Librum de emendatione intellectus. In quibus tamen plerisque umbram potius, quam veritatem ipsam sectatur, unde facile immensa animarum strages longe lateque excitari potuisse.

§. 8. Non male B. Morhoffius judicavit in Polyhistore pag. 74. *Quid est Benedicti Spinosæ libris pestilentius? Et hi tamen ubique triumphant. Annon Tractatus ejus Theol. Politicus omnem elevat librorum sacrorum divinam fidem? annon miracula omnia explodit & exhibilat? Ejus Ethica Atheismi principia tam nude exponit, quam subtiliter & argute, ut imbecillos animos facile capere possit. Duobus enim fulcris Religionis & providentiæ divinæ sublati universum cultum divinum evertit. Tollit libertatem agendi, inducta Mathematica quadam necessitate, quâ posita, omnia mutuâ causalitate à se invicem dependente agunt. Tollit præterea causam finalem, quæ sublata, nihil amplius sperandum metuendumve est.*

§. 9. Nimis prolixum auspicaremur opus, si accuratum catalogum componere vellemus, in quo omnes Spinosæ errores recensentur. Ne verò plane taceamus, unum vel alterum velut in scenam producamus, refutationem venerando Theologorum ordini relinquentes. Sive enim Theologia ejus, sive Philosophia æquo ponderetur animo, incredibilis ex utraque parte errorum copia largissimo flumine promanabit. Nec persuaderi possum ullum magis absurdum Theologiæ Systema enasci posse, quam si ejus

Articulos fidei diligenter contempleris, & in compendio uno intuitu proponas.

§. 10. Nam *in loco de Scriptura Sacra* arbitratur, revelationes Prophetarum nihil aliud fuisse, quam imaginationes Melancholicorum, eos non perfecta mente præditos, sed potentia imaginandi instructos fuisse. (Tract. Theol. Polit. cap. XI. pag. 139.) Tam modi loqvendi quam differendi Apostolorum in epistolis clarissime indicant, eosdem non ex revelatione & divino mandato, sed ex naturali iudicio scripsisse. In cap. XII. p. 144, seqq. statuit nos habere scripturam mendosam, truncatam, adulteratam, sibi que non constantem: Scripturam nullam DEI definitionem tradere, fidem non requirere tam vera quam pia dogmata. In Libro de Philosophia Interprete Scripturæ S. docet, infallibilem scripturas interpretandi normam esse Philosophiam. Imo miracula omnia explodit.

§. 11. *In Loco de DEO* mundum Dei essentiam exprimere putat, conf. P. II. def. I. P. II. prop. XI. Coroll. In *Loco de peccato* asserit, non potuisse Adamum recta ratione uti, sed necessitate quadam coactum à recto vivendi tramite deflexisse. Si eius *locum de Christo* contempleris, invenies, quod resurrectionem Christi allegoricè explicet, quoniam Christus non Pilato & Phariseis, sed Apostolis tantum apparuit, vid. Epist. XXIII. & XXIV. ad Oldenburgium. In *Loco de Prædestinatione* affirmat in rerum natura nullum dari contingens, sed omnia necessario determinari. vid. P. III. Eth. prop. II. P. II. prop. 48. P. I. prop. 29. In *Loco de Justificatione* credit omnes, qui Deo recta ratione obediunt, salvos esse. Tract. Theol. Polit. cap. IV. Art. VI. In *loco de pœnitentia* persuasit sibi: Sic animum induxi meum, nullum Numen nec alius nisi invidus mea impotentia & incommodo delectatur, nec nobis lacrymas, singultum, metum aliaque impotentia signa virtuti ducit, sed contra, quo majori lætitia afficimur, eo ad majorem perfectionem transimus P. IV. prop. 45 schol. Tandem *in Loco de morte & vita æterna* non veretur propugnare hominem liberum, & ex dictamine rectæ rationis viventem de nulla re minus quam de morte cogitare debere, uti patet ex P. IV. Eth. prop. 67.

§. 12.

§. 12. Sicuti verò Theologia ejus turpissimis erroribus repletur, ita non minus *Philosophia* in infinitos errorum laqueos incautos abducere potest. In illa enim libertate philosophandi abuti temere conatur, & intelligendo facit, ut nihil intelligat. Rectè huc applicare potes illud Ciceronis Lib, II. de Divinat. nihil tam absurde dici posse, quod non dicatur ab aliquo Philosophorum.

§. 13. Quid enim aliud tibi ab ejus *Pneumatica* promittis, quam Deum extendi & Diabolos non esse metuendos? Quid ejus *Politica* continet, nisi farraginem absurdarum opinionum, in qua probare audet, eam demum veram felicitatem esse, si in Republica vivamus, ubi unicuique permittitur, Deum ex suo ingenio colere & quicquid velit, sentire, (vid. ultimum caput Tract. Theol. Polit.) Peccatum describit per actum inobedientiæ erga Magistratum. Novam præterea *Metaphysicam* excogitavit, in qua docet, non dari causam finalem. Vid. append. P. I. p. 34. seqq. Imò ipsam reformare *Logicam* aggressus est, & unicam tantum in mundo substantiam concessit, de quibus erroribus Tractatus de emendatione intellectus & Ethica P. I. prop. I. & 14. 15. evolvi possunt. Alia novæ hujus Philosophiæ mysteria silentio merito prætermittimus, ne multitudine rerum lectori tædium creemus, & cumulo opinionum molestiam quandam afferamus.

§. 14. In primis *Ethica* ejus tanta arte coaluit ac combinata fuit, ut si unicum quandoque axioma, minus attentè legens admittas, totum Systema admitti debet, quod si autem unicum vicissim destruas, (e.g. unam tantum dari substantiam) tota moles superstructa protinus collabascit. Interim negari non potest, quod magnis quandoque obscuritatum tenebris ejus Demonstrationes involvantur, quia haud raro terminos in nova plane significatione adhibet, & allegat ubique priores theses, nervumque probandi in alium locum rejicit.

§. 15. In Parte I. agit de fundamento Ethices nempe de Deo, Parte 2. de Subjecto Ethicæ sive de mente humana, Parte 3. de Affectibus & Virtutibus præcepta moralia proponit. Parte 4. de Impedimentis in Ethica verba facit sive de servitute affectuum,
& tan-

& tandem in parte 5. de fructu Ethices sive de Libertate sentiendi & beatitudine in intellectu differit. In I. parte præcipuum venenum continetur, quæ tanquam alii libri non debeant excludi.

§. 16. Non tam obtusa & stupida indole Spinoza utebatur, quæ se humanæ societatis compagem laxare, ac fundamenta religionum conqvasare nesciret, quin potius omnem navabat operam, ut hanc suspicionem ex animis hominum evelleret, ne altas radices agat, & impositam à Magistratu pœnam luere teneatur. Atque hæc subest gravissima causa, quæ eum impulit, ut omnis ejus cura in Politica & Ethica elaboranda versaretur, ne turbare Rempublicam ac virtutes è medio tollere, sed stabilire potius videatur, imò hanc ob rationem sapissimè nomen Dei callidè usurpavit, & mundo temere tribuit, ne Athei turpissimum nomen jure sortiantur. Quid? Hanc ob rationem ab una parte Atheismum indirectè inculcat, & ex altera ab ordinario de Deo loqvendi modo non recedit.

§. 17. Quod si autem ejus sententiam æquo libremus animo, patebit, ipsum mundo nomen Dei imponere, & homines partes Dei appellasse. Nam in Part. II. Prop. XI. Corollario legimus: mens humana pars est infiniti intellectus Dei & Deus humanæ mentis essentiam constituit. Part. V. Prop. XL. Scholio dicit, quod omnes mentes nostræ simul infinitum & æternum Dei intellectum constituent. In Prop. XXXVI. ejusdem partis arbitratur, quod mentis nostræ amor intellectualis sit pars infiniti amoris, quo Deus se ipsum amat. Naturam vocat Deum pag. 169. Equidem parte I. Prop. 29. Scholio, naturam naturantem à naturata distingvit, sed nihilominus actu ipso confundit. Dicit enim P. IV. prop. 4. fieri non potest ut homo non sit naturæ pars, nam potentia, quæ homo se conservat, est ipsa Dei potentia sive essentia per prop. 7. P. III. Vide autem, Benevole Lector, quàm execranda sit hæc thesis, & absurda. Quod si enim mundus est Deus, sequitur quod si quis terram calcaverit, partem Dei calcet, & in omni animante trucidando pars Dei trucidetur. Sic cum puer vapulat, pars Dei vapulat. Sic ipsi homini Dei corpus violare licet, quando ad eruendas opes interiora terræ viscera effodit. Quid quod ne arari quidem sine laceratione divini

vini corporis poterit? Sequuntur porro hæc absurda; Scribit enim Part. II. defin. I. Per corpus intelligo modum, qui Dei essentiam, quatenus ut res extensa consideratur, certo & determinato modo exprimit, Ergo Dei essentiam exprimit levissimum brutum! Nam & illud est corpus ac res extensa, cum tamen Deus sit ens perfectissimum.

§. 18. Quæcum ita se habeant, non malè collocarunt tempus, qui adversus Spinosa arma sumpserunt, quoniam nonnulli reperiuntur, qui in ejus monumentis speciosa ac erudita argumenta contineri sibi persuadent, & sæpe fieri solet, quod Ethica ejus cupiditatem curiosorum provocet, nec omnium oculis exponatur.

§. 19. Sanè non satis ad hanc causam instructi accedunt, qui loco fundamenti utuntur locis Scripturæ, & his telis hydram illam pestiferam interficere volunt, illud ipsum enim est, quod Spinosa in controversiam vocat. Meliorem ingrediuntur viam, qui ex ratione argumenta sua proferunt, & ex ipsa Philosophia illius *πρωτων ψευδων* labefactare student.

§. 20. Clarissimus *Poiret* in cogitationibus suis rationalibus passim ejus dogmata retundit, & in fine operis aliquot definitiones & Propositiones Ethices examinat. Qui posterior liber ideo eruditus non displicet, quod eadem methodo Mathematica, quam Spinosa in Atheismo adstruendo jactat, Atheismum destruit, & definitiones definitionibus, propositiones propositionibus opponit.

§. 21. *Lambertus à Velthysen* argutam adversus Ethicam Spinosa Dissertationem scripsit. Inter alios *Tract. Theol. Politicum* aggressus est *Franciscus Cuperus*, in Libro, *Arcana Atheismi revelata* Roterdami 1647. 4to. Verum ille Author non usque adeo sincerus etiam mihi visus est, promittit se multa arcana propositurum, quibus Athei uti soleant, & quæ ipse ex eorum conversatione didicerit, nec video plura ab ipso prolata esse, quam ab aliis nequitiæ Antesignanis. Si quædam loca recte aspiciantur, & æquo librentur animo, leviter tractare nunquam rem videtur, & causæ bonitatem prodere, unde Hen-

ricus Morus in Epist. II. ad Vir. Clar. pag. 596. ipsum Cupē-
rum Atheismi accusat, cujus argumenta dicto loco legi pos-
sunt.

§. 22. Idem *Henricus Morus*, in eadem Epist. Tracta-
tum Theol. Polit. impugnavit, & in novo Tract. fol. 605. seqq.
duas Spinosiani Atheismi columnas subvertit: Ad substantiæ
naturam pertinet a se existere, & unam tantum in mundo esse
substantiam. *Petr. Dan. Huëtius* Informator olim Delphini in
Demonstratione Evangelica Tract. Theol. Polit. subinde velli-
cat, nam posthuma Spinosæ opera nondum à discipulis ejus
erant edita, cum ille librum prima vice publicaret.

§. 23. *Elias du Pun* in Dissertatione Præliminari de Au-
toribus librorum Scripturæ, quam præfixit Bibliothecæ novæ
Autorum Ecclesiasticorum tam Spinosam quam Richardum
Simonem carpit, qui Mosen conscripsisse Pentateuchum infi-
ciantur. Idem facit *Gurtlerus*, Theologus Hanoviensis, in In-
stitutionibus Theologicis Amstelodami hoc anno editis à f. 565.
ad 715. *Kortholdus* de tribus impostoribus sive de Herberto,
Hobbessio & Spinosa elegantem libellum exaravit. Nec minus
acutissimus *Museus* libertatem ejus philosophandi solidissime
ad veritatis lancem expendit. Extant contra Spinosam Dissertationes
Henrici Horchii, Profess. Herbornensis. *Wittichii* Li-
ber posthumus, *Antespinoza*, sua laude non est privandus,
nam in priori parte contra Spinosæ errores de Deo non male
disputat, in posteriore verum de Deo sensum docet.

§. 24. Partem doctrinæ ejus refutarunt *Mastrich* in gan-
græna p. 105. seqq. *Leydeckerus* in face veritatis p. 105. seqq.
& *Limborch* in Theol. Christ. p. 48.

§. 25. Plura essent, quæ de Spinosa in medium affer-
ri possent, sed angustia chartæ non permittit, ut prolixiores
sumus, quare pergimus ad alterum Caput.

CAP.

CAP. II.
DE
BALTHASARE BEKKERO.

§. 1.

Spinosa & Bekkerus à se invicem insigni discrimine se-
parantur, quòd ille universam religionem evertere,
hic partem destruere conetur, quòd alter existen-
tiam dæmonum neget, alter affirmet; uterque ta-
men in Belgio operationes diaboli in hoc mundo impugnavit.
Nam quando Spinosa legit, Christum docuisse, si Satanus Sata-
nam ejicit, quomodo regnum ejus potest consistere, arbitratur,
quod minime existentiam angelorum docuerit, nedum opera-
tiones, sed tantum pharisæis se accommodaverit. Vid. Tractat.
Theol. Pol. c. 2. In ep. 55. p. 564. & in ep. 58. p. 569. omnia spectra
somnia adnumerat, & insipientibus vetulis adscribit.

§. 2. Multi præterierunt anni, quod *Bekkerus* novi-
tate opinionum famam sibi conciliare studuit. Cum enim,
Franeqveræ Ecclesiastæ munus obiret, catechismum edidit, qui
synodi jussu improbatus fuit, quoniam fidei reformatæ repugna-
bat, qua de causa aliud munus ambivit, & tandem amicorum o-
pera ministerio Amstelodamensi admotus fuit. Edidit Com-
mentarium in Daniele (*Vitlegginge van den Propheet Daniel*)
& disquisitionem de Cometis (*Onderzoek van de beteekening der*
Kometen by Geleghtheid van de gene, die in de jaren 1680. 1682.
geschenen hebben, gedaan door B. Bekker 1692. Amst. Prodiit jam
abhinc octo annis hæc dissertatio à Kœlmanno refutata & excer-
pta in *Boeckzaal van Europe.* ann. 1692. p. 34. sqq.

§. 3. Mundus Bekkeri fascinatus adeo omnium Bel-
garum oculos in se convertit, ut duorum mensium spatio ali-
quot millia exemplarium venderentur, & passim in Gallicam,
Italicam, Germanicam ac Hispanicam linguam verteretur. Si-
mul ac in lucem prodiit, statim aliquid monstri alere videbatur,

B 2

quam

quamobrem mandavit senatus Ecclesiasticus Amstelodamensis, ut tres sacerdotes D. Fischerus, D. Schaakius & Westerhofius nec non duo seniores D. Krieckius & Hornius argumentum libri recenserent. Et ne Bekkerus conqveratur illos dubia fide libri summam retulisse, ipse accepit mandatum, ut synopsis quandam elaboraret. Quod cum peractum esset, synedrium ecclesiasticum librum condemnavit, ac ægerrime tulit, quod sine censura librum hunc emisisset. Bekkerus contra ad synodum Edammensem, quæ brevi imminebat, & ad privilegia Doctoratus sui provocabat, quibus concessum erat, ut libri ejus nullius censuræ subjicerentur, quoniam examen ante censuram superatum abunde demonstrasset, quod non minus sit doctus quam orthodoxus. Diu cum Bekkero synodus Amstelodamensis colloquium protraxit, sed infectis rebus discedens rem omnem majori senatui Ecclesiastico sive Classi commisit, in qua benignos judices invenit. Conf. פילאלית Philalethes in epistolis Belgicis de Bekkero, & celeberrimus Tenzelius in Colloquiis mensuris ann. 1692. p. 109. sqq., qui ex iis optima excerptit.

§. 4. Anno 1691. Synodus Edammensis celebrabatur in Hollandia Boreali, ad quam Classis Edammensis, Alcmariensis, Harlemensis, Amstelodamensis, Hornensis & Enghysensis convocata fuit. Septimo Augusti die nuncius Amstelodamum mittitur, qui Bekkerum & quosdam è senatu Eccles. Amstelod. invitaret. Præsidis dignitatem administrabat D. Henricus van Olphen, Ecclesiastes Alcmariensis. Assessores erant Jacobus Triglandius Professor, D. Petrus Jacobi, sacerdos Enghusanus, D. Joh. Clapmuth, Ecclesiastes Edammensis, D. Hero Siberfma, Ecclesiast. Amstelod. D. Joh. Rulicius Ecclesiastes Harlemensis, Consul Braschius, Commissarius quidam de Halevin, & Joh. Hufinga Scriba.

§. 5. Postquam synodus auspiciu ceperat, Jac. Triglandius Bekkerum fractæ fidei accusavit, quod Articulum XII. Syn. Dordracenæ violasset, in quem juraverat. Ibi enim dicitur, Diabolo operari mala in hoc mundo, omnibus viribus ecclesiæ struere insidias, & imposturis suis omnia perdere. Miraba-

rabatur idem Triglandius, quod versionem Bibliorum Belgicam erroris arguat Synodi decreto confirmatam, item quod Christo tribuat malas cogitationes in tentatione. At Bekkerus frigidè respondit, se minimè sacramento teneri ad omnia verba confessionis & versionis cæco impetu amplectenda, sed potiora approbasse, quare Synodus impressionem librorum ipsi interdixit, & hætenus editos tractatus ad fiscum publicum pertinere judicavit.

§. 6. Primo Octobris die ejusdem anni Classis Amstelodamensis congregata fuit, quæ jussit, ut Joh. Fischerus, Peter Schaake, Conrad-Schonhoven & Joh. Leideckerus errores Bekkeri scripto consignarent, quod sequenti die fecerunt. Quoniam vero pertinax Bekkeri animus expugnari non poterat, senatus decrevit, ut vel elapso mense revocaret, vel se abdicaret officio.

§. 7. Postquam Mensis præterfluxerat & novus erat renatus, classis Amstel. rediit & Gvilielmum Anseloarum, Joh. Schmidtum, Joh. Schonhofen & Joh. Brandulfum sibi adjunxit. Eo tempore Bekkerus à Synodo petiit, ut singulare patientiæ specimen exhiberet, & ejus theses ingenti animo toleraret. Verùm turpissimam hanc patientiam fore synodus existimavit, nec prius acquievit, donec palinodiam caneret. Tandem cum errores suos denuo propugnasset, suspensionis ab officio pœnam subire cogebatur.

§. 8. Nil magis miratur Theologus Utraj. ctinus S. de Uries Libro *de Satan in sin Weesen &c.* quàm quod Bekkerus dixerit, in *d' Aenbiedingh aen de Kerckenraed van Amsterdam*, se omne iud pro non scripto habiturum, quod corpori confessionum & fidei reformatæ adversaretur. Ostendit verò laudatus Theologus in *Voor-Gespreck aen de leesers*, quod non modo à duodecimo, & decimo quarto Article Dordraceno, verùm etiam à Catechismo reformatorum abiret, quæ de causa dixisse refert virum doctum, qui aliàs à partibus Bekkeri stetit: *Dit boek sal in een paer Maenden meer quaeds gedaen hebben, als al de Predikanten in twintigh Iaren met al haer prediken sullen*

Konnen verbeeteren. Liber hic intra duorum mensium spatium plus malorum excitabit, quam in viginti annis omnes sacerdotes prohibere possunt.

§. 9. Prævit pridem Bekkero Hobbesius, qui in Leviathane suo c. 45. p. 307. intelligit per obsessos varia morborum genera & putat, quod improprie Christus morbos alloquatur, sicuti cum mare & ventum increpat, vel quando jubet fieri solem, audire enim, antequam esset, non potuit. Prævit porro Orchardus, Concionator Reformatus in nova Anglia, qui Tractatum Anglicum scripsit, cui titulus: Doctrina Diabolorum, Anno 1676. Præter hunc placuit ei Daillonius Ecclesie reformatæ olim in Gallia minister, nunc verò Londini exul, qui eadem oberrat chordâ, & passim citatur à Bekkero, ut p. 52. alibiqve. Eandem doctrinam superiori seculo fovit David Georgius, qui postquam vitris pingendis aliquandiu operam dederat, se verum Messiam esse asseruit, & nomen Johannis à Bruck asciscens, Basileæ in numerum civium se adscribi voluit. Quam fraudem cum Senatus mortuo Davide intellexisset, corpus ejus per carnificem è sepulchro tolli & comburi jusfit. Hic Georgius in suo Libro, qui vocatur: Wunder-Buch. P. II. c. 30. probare audet, nullum dari dæmonem nisi peccatum, nec ullas operationes diabolorum.

§. 10. Varia prodierunt in causa Bekkeri scripta, *Historica & polemica*, quorum quædam leguntur in *BoekZaal van Europe*, edit. Rotterdam Anni 1692. p. 34. 52. 113. 123. 131. 564. &c. Anni 1693. p. 504. 512. Nos quædam referemus, quia ad scopum nostrum spectare videntur.

§. II. Polemici tractatus sunt sequentes:

1. Melchioris Leydekkeri Dissertatio historico-Theologica de vulgato nuper Clar. Bekkeri volumine, 8vo, 35 plag. de qua conf. celeberrimos Actorum Eruditorum Collectores anno 1692.

2. *De gebannen Duyvel weder ingeroepen.*

3. *De betoverde Bekker*, cum præfatione typographi Leonard-

wardiensis, qui defendit se contra Bekkerum, quod librum Bekkeri ipso invito non typis impresserit.

4. *De betoverde Weereld ondersocht en weederlegt door Jo. van der Wayen.* Franeqv. 4to. plag. 82. vid. Acta Erud. ann. 1694. p. 254.

5. *Pneumatica ofte Leere van den Geesten Zynde denkende Wesen door Henricus Groenewegen,* Enghysen. 1692. 4. 2. Alph.

6. *Aanmerkingen op de Betooverde Weereld, van D. Bekker, nopende de geesten en hyn vermogen en byzonderlyk den staat en magt des duivels dor J. Verryn.* Amst. 1692. 4to. 18. plag.

7. *Volstreckte Wederlegginge van de Heeren Orchard, de Daillon en Bekker over de Werkinge der Geesten, by occasie en tegen Bekkers betooverde Wereld, en kort bericht tot vertoog dat de Heeren Voetius, Scot van Dale, door hem vergeefs worden ange- trokken, door Petrus Hamer.* D. Jur. Can. Dordrecht 1693. 4to. constat 80. plag. In præfatione hujus operis notas affert in duas epistolas Erici Walteni, quarum prima ad aliquem è proceribus Amstelodamensibus, altera ad Comitem Portlandiæ dirigebatur, utraqve autem Bekkeri res gestas complectebatur 1693. 4to.

8. *Aanmerkingen, wairin de gronden van den wytberoemden Heer D. Baltb. Bekker, nopende de aard en wirkungen der Geesten, ondersocht worden door Johannes Ailsius en Paulus Steenwinkel, Dienairen des Evangeliums tot Hoornar.* Dordrecht. 1693.

9. *De Satan in syn weesen, aert, bedryf en guychelspel ver- toond in een Historische verhandelingh van Duyveln, Gesichten, Spooken, Voorseggingen, voorteckenen, Droomen, toveryen, Betove- ringen, Beseetenheyd, en wat noch voorts deese Stof aenhangigh is door S. de Vries.* Utrecht 1692. 8vo.

10. *Werksaems duyvelen in de Weereld of versolg van de Satan in syn weesen, aert en Guychelspel, door S. de Vries.* 1692.

11. 12. *Petri Schaakii conciones, & supra adductus Haggéber.*

13. *Vierwoudige Beantwordinge van bezwaernissen voorgesteld aan Bekker over syn Boek genaant de Bedooverde Weereld.* In hoc libro

libro reperiuntur 1. *Extracten door gecommitteerden des Kerkenrads met de Korte aantekeningen van den Autheur.* 2. *de 13. Arttyklen, hem eerst van den Kerkenrad en van den Classen voorgestelt met Zyn Antword op de Zelve,* 3. *de VI. Onderhandelingen der gecommitteerden van de Classen, met den Autheur gehouden, tegen de voornamste bezwarnisen en syne Antworden.* 4. *d' Arttycklen van satisfactie hem van de synodus tot Alkmar voorgehouden met syn Antwoord.* Amsterd. 1692. 4. 27. plag.

14. *Missus mihi est quoque libellus d' onttoverde Werelt, sive mundus non fascinatus, handelende van de Duyvelen en Tovenaers, haer magt en onmacht, tegens die gene die niet geloven datter Duyvelen of quade Geesten zyn, uyt de H. Schriffien met verscheyde historien bevestigt.* Amsterdam 1691. 8vo. 9. plag.

15. *Ipsa Bekkerus scripsit noodige bedenkingen op de nieuwe bewegingen verweckt door den circulairen brief.* 1692. 4. 4. plag. nec non *Anbiedung aen de Kerkenraed van Amsterdam.*

§. 12. *Aggressus est etiam Bekkerum Theologus Hamburgensis celeberrimus Dn. Wincklerus in concione de Tentatione Christi. Huic accedit Theologus Lugduno Batavus Johannes à Marck, in 8. Dispp. de dæmoniacis ad Matth. 4. v. 24, & in exercitationibus textualibus, exercitat. 29. ad Marc. I. v. 32. Extat porro B. Falckii Pastoris Stetinensis dæmonologia recentiorum autorum. Agmen claudit Petrus Poiret in libro de eruditione solida, superficiali & falsa, edito Amstelod. 1691. Præmittit autem tractatum de vera methodo inveniendi verum, & in fine fundamenta mundi fascinati refutat, quia in eo genuina veritatis methodus negligitur, & nulla solida eruditio apparet. Intelligit autem per solidam eruditionem pietatem.*

§. 13. *Vidimus scripta polemica in causa Bekkeri, quanta librorum messis efflorescet, si eodem modo scripta historica enumerare vellemus? Proferemus pauca &*

1. *quidem, Twee Brieven van Balth. Bekker Predikant tot Amsterdam aen Everhardus van der Hooght, Predikant tot Nieuwendam, d' er erste van 25. Sept. 1691. vit. Amsterd. d' andere 13. Jun. 1692. Franck. 1692. 4. 4. plag.*

2. *Brier*

2. *Brief an Zyn Excellentie de Heer Graf van Portland rakende de persoon van Dr. Bekker, Door Ericus Walten. 1692. 4. Jun. 1692. Franck. 1692. 4. 4. plag.*

3. *Kort berigt van B. Bekker aangaande alle de schriften, welke over syn bæk eenen tyd lang heen en weder verwisseld zyn. Franck. 1692. 4. 9. plag.*

4. *De friesche Godgelehrheid van B. Bekker. Amsterd. 1693. 4.*

5. *Naakt verhält als mede in den synoden van Nordholland den 31. Maj. 1691. 21. Aug. 1692. Sive Acta tam post synodos, quam in synodis. 4to. 27. plag.*

6. *Acten ofte Handelingen van de Noordhollandische synodus, gehouden binnen Edam en Alckmar 1691. en 1692. rakende Bekkers betooverde Weereld, met alle de Documenten dartoehoorende, waaronder ook eenige die in Synodale Actenboek niet gedrukt: Enkhuizen. 1692. 4. 20. plagul.*

§. 14. Non opus est ut divisionem ac argumentum mundi fascinati referamus, quia Eruditissimi Collectores Lipsienses Anno 1692. in Januario & anno 1694. in Julio fidelissime hoc peregerunt. Notamus saltem ejus πρώτων ψευδῶς. Statuit quippe *Diabolo non operari in hoc mundo.* Præcipuum fundamentum, cui innititur Pneumatica Bekkeri, est præconcepta opinio, quod Spiritus non possit agere in corpus. Et mirandum profecto Virum hoc de angelis tam audacter determinare ac si omne quod inesset ac deesset iis intimè perspectum haberet, cum tamen neget eorum existentiam ex natura solide probari posse nec de natura eorum & operationibus nos multum in sacris erudiri velit. Satis multa de iis divinus codex profert, nisi innumeras phrasas in perversum traxisset sensum.

§. 15. Nam *Dæmoniacos* non verè à Diabolo sed à morbo obsessos arbitratur, conf. c. 27. seqq. L. I. Probat hunc significatum vocis *Dæmoniaci* exinde, quia Hippocrates & Galenus apoplexiàm *Dæmonium* appellarunt, & quia in notis libri Gittyn nec non in Maymonidis Geruschin legitur, quod morbus quidam קורדייקוס appelletur *dæmon*, qui dominatur in nimium vini novi bibentibus. Vid. Ligtfooti T. II, Opp. p.

347. in c. 17. Matth. v. 15. Verum non sequitur, Galenus & Hippocrates per daemones intelligunt morbos, Ergo populus Judaicus tunc etiam intellexit. Nunquam probari potest Galeni dialectum Christum voluisse imitari. Quoniam vero auctoritas Graecorum tanti aestimatur à Bekkero, consideret quæso, multo plures esse Philosophos, qui per daemones non morbos sed spiritus intellexerunt, e. g. Thaletem, Pythagoram, Platonem, Plutarchum aliosque, de quibus ipse Bekkerus dicit, quod ita vocem Dæmonis accipiant L. I. c. 2. §. 9. 10. 12. Cur igitur magis populus Judaicus se accommodasset Galeno quam Platoni? Cur unum & duos mallet sequi, quam multos, qui ante & post Christum daemones esse malos angelos existimarunt? Josephus qui illo tempore vixit, eodem modo daemones capit, quod Bekkerus p. 185. fatetur. Conf. Josephi Antiquitates Jud. L. VIII, c. 2. Non enim sequitur, ventos alloquitur Salvator improprie, Ergo & obsessos. Nec valet consequentia: In Talmude quandoque vox dæmonis pro morbo usitata fuit, Ergo Christi tempore eodem modo ubique usurpata fuit. Præterea usurpatur vox dæmon pro morbo non in Mischna sed in Gemara. Gemara autem continet Disput. in Mischnam diu post Christum habitas. Adducta à Bekkero verba Maimonidis nil probant, quia Maimonides multis post Christum seculis vixit.

§. 16. Abutitur porro voce *Diabolus* Lib. II. c. 17. §. 4. quando de *Nerone* explicat quod ut Leo circumvagetur. 1. Petr. 5. 8. collato 2. Tim. 4. 17., posito enim in allegato loco epistolæ ad Timotheum Neronis mentionem fieri, inde ex hoc loco ad reliqua loca solidè concludi nequit. Præterea vocem Diaboli Matth. 13. 30. *de Elyma & Simone Mago* interpretatur, quia vox Diaboli seu calumniatoris eis convenit, verum non tam etymologia quam usus vocis Diaboli respiciendus. Eadem audacia per Diabolum Matth. 4. *timorem* Christi ob imminentem passionem & per Satanam qui incitavit Davidem ut populum numeraret 1. Chron. 22. 1. *ministerium aulicum* indigitari credit. Nos concedimus vocem Satan quandoque hominibus tribui, ut Matth. 16. 23. 1. Sam. 29. 4, stricte tamen notat Diabolum.

§. 17. Ec-

§. 17. Ecce quomodo perro torquet phrasin *Princeps in aëre* Eph. II., quam *de carne in suo impetu capit.* Jam quomodo convenit carni regnare in aëre? Unicus locus isque obscurus in scholiis Sophoclis non est norma Scripturæ interpretandæ. Quis ferre potest principem mundi Joh. 16. 11. notare Herodem & Pontium Pilatum, & Deum hujus mundi 2. Cor. 4. v. 14. significare ventrem. Etsi enim Phil. 3. v. 19. venter vocetur Deus, inde non debet diabolus excludi.

§. 18. Nil magis absonum & coactum videtur, quam abusus vocis angelorum, in Lib. II. c. 2. §. 6., ibi per angelos, quos Judas dicit non conservasse domicilium suum Jud. v. 6. & per angelos quibus Deum non pepercisse affirmat Petrus 2. Ep. 2. 4. intelligit *exploratores terræ Canaan*, qui malo nuntio populum terrentes condemnati sunt nec viderunt terram promissionis. Sic per *corpus Mosis* v. 9. epistolæ Judæ, probabilissimè significari ait *populum Hierosolymitanum*, per Michaellem defensorem gentis Judaicæ ut Josuam & Zerobabelem, qui objurgavit Diabolum, hoc est Titnai & Starbosnai. Efr. V. 2. 3. impediens ædificationem novi templi. Sed qui vis deprehendit quàm hæc longe petita sint.

§. 19. Tanta audacia pervertit phrasas Scripturæ! Quo referas verba Jacobi II. 12. *Dæmonia* etiam credunt, quod unicus sit Deus. Hic putat per dæmonia innui *sacerdotes gentium*, qui tamen non unicum Deum, sed plures crediderunt. Sed relinquimus aliis, qui majore judicii acie pollent, ut ejus abusus vocum perpendant. Placuit Clarissimo Bekkerø P. IV. spectri in domo matris meæ meminisse, sed quoniam eo tempore in ea non habitavi, judicium meum suspendo.

Qui meliora de Bekkerø desiderat is expectet, donec futuris nundinis Amstelodamenses Bibliopolæ meliora apportent.

SOLI DEO GLORIA!

CO-

COROLLARIA.

1. Falsa est prop. 48. in P. II. Ethicæ Spinoſæ: In mente nulla est libera voluntas, ſed mens ad hoc vel illud volendum determinatur à cauſa, quæ etiam ab alia determinata eſt, & hæc item ab alia ſicque in infinitum.

2. Falsa eſt theſis Spinoſa in tractatu Theolog. Pol. c. II. §. 4. & c. 16. ſub init. Cuiusque individui jus naturale eo uſque ſe extendit, quò ejus potentia.

3. Abſurda eſt prop. 14. P. I. Præter Deum nulla dari nec concipi poteſt ſubſtantia.

4. Dicere quòd ſpiritus ſit ſubſtantia immaterialis eſt dicere quid non ſit.

5. Ex natura ſolidè demonſtrari poteſt quòd ſit Deus.

6. Mores ſequuntur temperamentum.

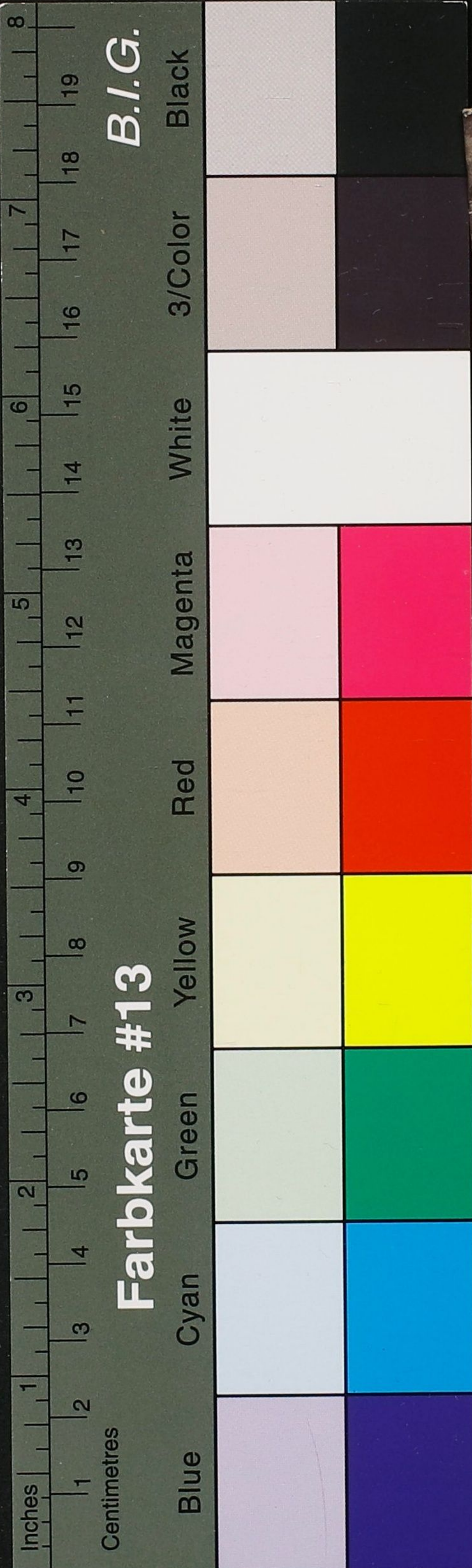
7. Terra Utz fuit in Arabia.

ULB Halle
002 182 076

3

B.I.G.

Farbkarte #13

QK. 527 10
QK. 527 10

B. 11

II f
253

DE
Duobus Impostoribus,
**BENEDICTO
SPINOSA**

ET
**BALTHASARE
BEKKERO,**

DISSERTATIO HISTORICA;

Quam indulgente
Amplissima FACULTATE PHILOSOPHICA

In,
ACADEMIA LIPSIENSI,

Prima vice

PRO LOCO

in eadem obtinendo

MDCXCIV. 8. Sept.

publicè proponit

M. FR. ERN. KETTNERUS.

LIPSIÆ,

Stannô IMMANUELIS TITII.

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)